

Příloha k protokolu o SZZ č.

FF JU v Č. Budějovicích

Vysoká škola:

Ústav estetiky

2. 9. 2011

Datum odevzdání posudku:

Jana Klomfarová

Jméno:

Estetika

Obor:

Recenzent * / Mgr. Filip Hotový, Ph.D.

diplomové práce

Vedoucí */

Mgr. Denis Ciporanov, Ph.D.

.....

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Estetika komiksu

.....
(téma)

Bakalářská práce Jany Klomfarové se věnuje aktuálnímu tématu „estetiky komiksu“, jehož přitažlivost spočívá v rozporování pojmů „vysokého“ a „nízkého“ umění a v obhajobě legitimacy takových uměleckých projevů, jejichž potenciál se rodí v oblasti masové kultury. Základem celé práce je snaha pátrat po otázce, zda je komiks samostatným uměleckým médiem, jehož vyjadřovací prostředky lze jasně odlišit od vyjadřovacích prostředků média literárního, výtvarného a filmového a pomocí nichž lze vytvořit dílo aspirující na statut díla uměleckého, určeného pro kritického čtenáře/diváka. Jak Jana Klomfarová uvádí: „*Mým cílem je především představit komiks jako médium, které je rovnocenné s výtvarným uměním, literaturou, hudbou, divadlem či filmem.*“ (s. 4)

Autorka si pro uchopení tohoto tématu zvolila následující strategii: V první části textu po historickém exkurzu k etapám trasujícím vznik komiksu přistupuje ke shrnutí základních vyjadřovacích způsobů tohoto média, respektive ke shrnutí vybraných textů Umberta Eca a Scotta McClouda. Ve druhé části se potom pokouší mapovat s komiksem „hraničící“ média a sice výtvarné umění a film. Zatímco první médium sleduje velmi zběžně s ohledem na inspiraci komiksem v tvorbě Roye Lichtensteina, film je pak v autorčině podání představen s důrazem na poukazy k rozličným filmovým adaptacím komiksových příběhů.

Výše zmíněná strategie (analýza a komparace s jinými médii) by sice mohla vést k adekvátnímu uchopení tématu „estetiky komiksu“, avšak autorce se dle mého názoru téma práce nepodařilo zachytit a skutečné jeho jádro zůstalo spíše opomenuto. Toto jádro bych spatřoval v jasné analýze syntaktických pravidel „řeči“ komiksu, poukazech na tvůrčí potenciál experimentování s těmito pravidly a tedy zpětně jejich generování a ustavování s odkazem na inspiraci v určitých aspektech literárního, filmového či výtvarného sdělení. Samozřejmě se jedná o téma velmi náročné, spíše přesahující rámec nároků na bakalářskou práci. Téma vyžaduje hluboký vhled do podstaty jednotlivých druhů umění, poučené zacházení s koncepty například sémiotiky, naratologie a v neposlední řadě samozřejmě i estetiky, jako například fikce, estetický objekt, nápodoba apod. Proto nechci hodnotit bakalářskou práci Jany Klomfarové s ohledem na výše řečené. Pokud však jako kritérium pro hodnocení použiji jeden ze základních nároků na autora bakalářské práce (prokázat dovednost samostatně pracovat s odborným textem, shrnutím a analýzou jeho podstatných částí a zároveň prokázat dovednost komparovat určité odborné koncepty s ohledem na zvolené téma a tento celek uspořádat do logické struktury textu), bohužel i v tomto ohledu v práci nacházím mnoho nedostatků. Upozorním zde pouze na některé:

- Práce s texty Eca a McClouda je velmi nesrozumitelná, jednak není jasné, proč autorka volí zrovna tyto dva autory (například proč nevěnuje více prostoru Groensteenovi, či proč nepracuje s textem Maria Saraceniho apod.), z jakého důvodu jsou oba texty postaveny vedle sebe a v čem například Ecovy myšlenky obohacují sledované téma. Zatímco McCloudova analýza komiksového vyprávění (provedená nepochopitelně na různých stranách 9-11 a 18-21) je podle autorky zajímavá v tom, že komiks pojímá jako svébytné médium, Eco, jemuž je věnován prostor mnohem větší, údajně komiks nahlíží jako literární projev. V čem ale spočívá význam tohoto posunu od literárního projevu k samostatnému médiu a na jakých tezí jednotlivých autorů lze toto tvrzení doložit, to se už nedozvíme. Autorka Ecoův text pouze pasivně a chronologicky shrnuje, aniž by vybrané teze vztáhla

k celku práce a její (v tomto případě absentující) struktuře. Například na straně 14 autorka shrnuje některé Eco formulované otázky, přičemž jedna z nich se ptá po možnosti komiksu vytvářet typy nebo standardy. Co těmito pojmy Eco míní se však čtenář jasně nedozví, byť jim Eco v různých částech díla „Skeptikové a těšitelé“ věnuje poměrně dost prostoru a byť by se ve spojení s pojmy topos a mimesis (opět autorkou letmo zmíněnými) jednalo o téma, které si s ohledem na cíl práce zaslouží lepšího vyčtení.

- Obdobné problémy pak spatřuji ve druhé části, jejímž předmětem je reflexe filmu a výtvarného umění. Čtenáři není ani náznakem ukázáno, v čem tato část navazuje na předchozí a v čem spočívá její přínos pro celek práce. Domnívám se, že sumář různých filmových adaptací komiksu poukazuje nanejvýš na fakt, že některé jsou zdařilé více, některé méně či vůbec a že převést komiks na plátno není jednoduché. Autorka v této věci však vyvozuje: „přenos komiksů na filmová plátna může být složitější, než se na první pohled může zdát. Svět komiksu je stylizovaný a symbolický, stejně tak komiksové hrdinové. Otázkou je jakým směrem se budou filmové adaptace dále vyvíjet či zda za čas tato vlna neodezní, protože divákům dojde, že původní předloha bývá daleko lepší a poutavější než dvě hodiny strávené v kině“ (s. 32). Dle mého názoru se jedná o mylně založenou argumentaci, která rozhodně nepřispívá k obhajobě komiksu jako svébytného a umělecky hodnotného média. Například romány Rosamunde Pilcherové jsou rovněž předmětem filmových adaptací, přesto z takového tvrzení nemohu usuzovat, že literární předloha je umělecky hodnotnější, než některá filmová zpracování, kterým logicky cosi „literárního“ chybí. (Nehledě na to, že o uměleckých kvalitách obojího budeme spíše pochybovat.)
- V první části na straně 10 Jana Klomfarová uvádí některé fragmenty z McCloudovy knihy, zejména důraz na pojem ucelení, respektive na funkci mezer mezi jednotlivými obrazovými segmenty komiksu. Tento princip (z hlediska estetického velmi významný) zůstává však nevytěžen. O ucelení autorka tvrdí, že se jedná o proces, v němž pozorujeme jenom části, avšak rozumově vnímáme celek. V poznámce č.38 pak tento proces přirovnává k vizuálnímu vjemu stolu, kdy sice nevidíme všechny jeho části a nohy na nichž stojí, avšak toto „nevidění“ na základě předchůdné zkušenosti v receptivním aktu domýšlíme a tedy víme, co „vidíme“. Volně řečeno se jedná o přirovnání k principu „apercepce“. Nedomnívám se však, že lze vůbec provést tuto paralelu a že by proces ucelení bylo možno takto redukovat, neboť se tím právě vzdáváme estetického potenciálu, který funkce přechodu skrývá. Rovněž tak citace na straně 10 z textu McClouda je uvedena poměrně nepochopitelně v takové souvislosti, jako by vypovídala o specifickém procesu četby komiksu, který se liší od zapojení diváka při recepci díla filmového či literárního. Na příkladu jednoho políčka, v němž spatřujeme muže s napřaženou sekýrou a před ním pravděpodobnou oběť v popředí a následujícího druhého políčka, kde vidíme celkový záběr na dům a v textové bublině čteme citoslovce výkřiku McCloud dokládá, že „komiksovému tvůrci při každém ději, který svěřil papíru, pomáhá neviditelný spojenec. Parták a spolupachatel, jinak známý také jako čtenář...“ (McCloud). Autorka z tohoto následně vyvozuje, že „Podobné způsoby občas používá i film, ale v tom případě se jedná pouze o občasně efekty“. Není ale náhodou tento princip typickým příkladem právě umění filmového střihu a práce s náznakem, jak ji v jedné z brilantních podob známe z vražedné scény ve sprše z Hitchcockova Psycho? A není zapojení recipienta a jím prováděná konkretizace v aktu recepce díla vlastním principem každé aktivní „četby“ uměleckého díla?

Obdobných problematických pasáží bychom mohli v práci odhalit celou řadu. Nechci však Janě Klomfarové vytýkat občasnou pojmovou a argumentační nepřesnost, jejíž výskyt se v bakalářské práci většinou očekává. Větší slabinou jsou dle mého názoru již výše zmíněné nedostatky v práci s textem a jeho analýze a absence promyšlené struktury práce. Bylo by vhodné, aby autorka u obhajoby vysvětlila volbu Ecova textu a uvedla, které z jeho tezí považuje za klíčové s ohledem na téma své práce.

Přes výše uvedené slabiny je třeba říci, že text vypovídá o upřímném zájmu Jany Klomfarové o zvolené téma, o čemž svědčí velká orientace ve vývoji a současném stavu komiksové tvorby. Estetická reflexe této tvorby je téma značně náročné a velmi oceňuji, že se autorka do jeho řešení vůbec pustila. Rozhodně by se neměla nechat odradit uvedenými výtkami a zajisté by stálo za to téma estetiky komiksu dále odborně sledovat v budoucím studiu. Bakalářskou práci Jany Klomfarové navrhuji k obhajobě jako **dobrou**.

dobře

Návrh na klasifikaci bakalářské práce:

.....
podpis vedoucího - recenzenta bakalářské práce

Praze 2. 9. 2011
V dne

Stupeň kvalifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

*) Nehodící se škrtněte